

Kokemus Tunne Toiminnallisuus

**Työntekijöiden osallistaminen saamelaisen
varhaiskasvatussuunnitelman juurruttamisessa**

SaKaste – Saamelaisten sosiaali- ja terveystalveluiden kehittämistrakenne –hanke

PaKaste 2 osahanke

2011-2013

1.11.2012 Irmeli Moilanen

Sisältö

- Saamelaisen varhaiskasvatuksen **toimintaympäristö**: filmit
” Pohjoiset kielemme, Inarinsaame” 2000 Lea Laitinen
”Uudesti syntynyt”, 2011 Suvi Kivelä
- Käsitteiden määrittely
- Saamelaisen varhaiskasvatuksen kehittämistyön **lähtökohdat**
- Saamelaisen varhaiskasvatuksen kehittämistyön **toimintalogiikka**
- Saamelaisen varhaiskasvatussuunnitelman juurruttamiseen tähtäävät **työmenetelmät**
- Saamelaisen varhaiskasvatussuunnitelman juurruttaminen ja kehittäjätyöntekijöiden **osallistaminen**
- Juurruttamisen tuloksia

Käsitteiden määrittely

- **Juurruttaminen** = prosessi, jossa uudenlaisia toimintatapoja otetaan käyttöön ja vakiinnutetaan osaksi olemassa olevia työkäytäntöjä. Tulevat käyttäjät ovat mukana uusien toimintatapojen kehittämis- ja levittämistyössä (PaKaste II hankesuunnitelma)
- **Osallistaminen** = ”tehdä osalliseksi – aktivoida”
(kielitoimisto)

Käsitteiden määrittely

- **Kokemus** = kokemuksen tärkeys kehittäjätyöntekijän (oppijan) aktiivisessa toiminnassa
- **Tunne** = tunteet aktiivisen motivoituneen osallistumisen (oppimisen) edellytys
- **Toiminnallisuus** = vuorovaikutuksessa tehtävä kehittämistyö

Saamelaisen varhaiskasvatuksen päivähoitoyksiköt

Enontekiön kunta

- Pohjoissaamenkielinen ryhmäperhepäiväkoti Miessi
- Kielikylpykerhotoimintaa

Sodankylän kunta

- Vuotson pohjoissaamen kielipesä

Utsjoen kunta

- Karigasniemen pohjoissaamenkielinen päiväkoti Gollerássi
- Karigasniemen pohjoissaamenkielipesä
- Utsjoen päiväkodin saamenkielinen osasto Duottaraski
- Utsjoen pohjoissaamenkielipesä

Saamelaisen varhaiskasvatuksen päivähoitoyksiköt

Inarin kunta

- Ivalon pohjoissaamenkielinen ryhmäperhepäiväkoti Násti
- Ivalon koltansaamen kielipesä
- Inarin pohjoissaamenkielinen päiväkotiryhmä Urbi
- Inarinsaamen kielipesä Kuâti, Ivalo ostopalvelu Anarâskielâ servi ry
- Inarinsaamen kielipesä Piervâl, Inari ostopalvelu Anarâskielâ servi ry
- Inarinsaamen kielipesä 3 Piäju, Inari ostopalvelu Anarâskielâ servi ry
- Sevettijärven koltansaamen kielipesä, Saa'mi Nue'tt ry

Saamelaisen varhaiskasvatuksen kehittämistyön lähtökohdat

Saamelaisen varhaiskasvatuksen ohjaus:

- . Valtakunnallinen varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö, asiakirjat ja suunnitelmat
- . Perustuslaki 17.3§ ja 22§
- . Päivähoitolaki 11§ 2 momentti
- . Saamenkielilaki
- . Yhdenvertaisuuslaki
- . Saamelainen varhaiskasvatussuunnitelma

Saamelainen varhaiskasvatussuunnitelma

Arvot ja tavoitteet

- Lapsen kielen vahvistaminen
- Kulttuuri-identiteetin vahvistaminen
- Yhteisöllisyyden vahvistaminen
- Sukutietoisuuden vahvistaminen
- Luontoyhteyden vahvistaminen
- Elinkeinojen ja toimeentulon huomioiminen

Saamelainen varhaiskasvatussuunnitelma

- Käsiyöperinteen vahvistaminen
- Monikulttuurisuuden arvostaminen ja kulttuuritajun vahvistaminen
- Perinteisen tiedon välittäminen
- Taiteellisten kokemusten ja esteettisen tajun vahvistaminen
- Tutustua saamelaisiin leikkeihin

Saamelaisen varhaiskasvatuksen kehittämistyön toimintalogiikka

- Kehittämistyötä tehdään saamenkielisten varhaiskasvatustyöntekijöiden omista lähtökohdista käsin – **saamelaiskulttuurin lähtökohdista**
- Huomioidaan aikaisempi osaaminen, hiljainen tieto – ammatillinen ja kulttuurinen – **saamelainen perinteinen tieto**
- Asiakaslähtöisyys - työntekijät tuntevat asiakkaiden tarpeet ja heitä ohjataan menetelmien avulla tunnistamaan asiakkaan palvelujen tarpeet
- Kehittämistyö on prosessiluontoista

Saamelaisen varhaiskasvatussuunnitelman juurruttamiseen tähtäävät toimenpiteet/menetelmät

Prosessiluontoinen tiimityöskentely

- 1) Saamenkielisen varhaiskasvatuksen virtuaalinen materiaalipankki www.kuati.fi
- 2) Saamenkielisen varhaiskasvatuksen arjen käytäntöjen opas
- 3) Saamelaisen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kehittämispäivät (asiantuntija- luennot ja työpajatyöskentely)
- 4) Monikielisen lapsen kasvatusta – monikulttuurisuus koulutus 10 v (Sakk)

Kokemuksellinen osallisuus saamelaisen varhaiskasvatuksen kehittämässä

- Oppiminen on jatkuva prosessi, joka perustuu **kokemuksiin** ja niiden analyysiin. Prosessi etenee syklisesti, sillä onnistunut oppimisprosessi tuottaa aina uutta sovellettavaa tietoa ja uusia kokemuksia, jotka jälleen "käsitellään", reflektoidaan.
- **Kokemusten yksilöllisyydestä** huolimatta oppimisessa on keskeistä yksilön ja ympäristön välinen **yhteistyö**. Oppijoiden käsitysten pysyvyys ja/tai toiminnasta aiheutuvat muutokset syntyvät yksilön persoonallisuuden ja ulkoisten tekijöiden välisenä vuorovaikutuksena.

Lähde: <http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/kokem.htm>

Kokemuksellinen osallisuus saamelaisen varhaiskasvatuksen kehittämisessä

Tiimityöskentelyn kehittämisprosessissa mukana
kehittäjätyöntekijöiden kokemus mm.

- Työpaikalta
- Omasta kulttuuritaustasta
- Luontoympäristöstä
- Kieliyhteisöstä
- Perinteestä
- Lapsista ja heidän kasvatuskumppaneista

Tunteet ja motivaatio saamelaisen varhaiskasvatuksen kehittämistyön edellytyksenä

- Tuntee itsensä pystyväksi ja osaavaksi
- Tunne siitä, että on itsenäinen toimija
- Tuntee yhteenkuuluvuutta tiimin jäsenten kanssa
- Tunne siitä, että antaa itsestään yhteisölle jotakin

Toiminnallinen osallisuus saamelaisen varhaiskasvatuksen kehittämisessä

- Vuorovaikutuksellinen kehittämisprosessi
- Yhteisöön osallistuminen
- **Jaettu tavoite** – yhteisesti sovittu ”juttu” tai ”projekti” – yhteisvastuu
- **Jaettu välineistö** – tarinat, keskustelukulttuuri, saamelainen kasvatustilafilosofia, kulttuuriset käsitteet, kieli
- **Vastavuoroinen toiminta** – asioiden tekeminen yhdessä, toimintakäytäntöjen moninaisuus, yhteisön hallinta
- Käytäntöyhteisöjen osatekijöitä (Wenger, 1998)

Saamelaisen varhaiskasvatussuunnitelman juurruttamisen tulos

- Uudenlaiset, saamelaisen varhaiskasvatuksen arvot huomioivat toimintatavat käyttöön
- Saamen kielen ja perinteisen tiedon siirtämiseen tähtäävät toimintatavat käyttöön
- Saamelaisen varhaiskasvatushenkilöstön verkostoituminen helpottuu (materiaalipankki)
- Yhteiset sovitut toimintatavat vakiintuvat (saamelaisen varhaiskasvatuksen arjen käytäntöjen opas)

Lähteet

- Pohjoisen alueen Kaste – PaKaste II hankehakesuunnitelma
- Hakkarainen, Lonka, Lipponen 2005. Tutkiva oppiminen. Järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä
- Wenger, W (1998) Communities of practice: Learning, meaning and identity
- <http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/kokem.htm>
- Lonka 2008. Ammatillinen kehitys ja uutta luova oppiminen. Kasvatuspsykologian tutkimuskeskus, SOKLA, Helsingin yliopisto

**Takkâ!
Spä'sseb!
Giitu!
Kiitos!**